

บทที่ 8

ลักษณะคดีและการดำเนินคดีความผิดที่เกิดนอกประเทศ

การดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดของรัฐหนึ่ง ๆ นั้น ปกติย่อมอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐ (Sovereignty)* ที่ผู้นั้นได้กระทำความผิด ไม่ว่าจะผู้นั้นจะเป็นบุคคลสัญชาติของรัฐหรือเป็นคนต่างด้าว นอกจากนี้รัฐยังมีอำนาจอธิปไตยเหนือบุคคลสัญชาติของรัฐทั้งในทางบังคับและคุ้มครองบุคคลนั้น ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะอยู่ใน หรือนอกอาณาเขตของรัฐนั้น เหตุนี้รัฐจึงยังมีอำนาจที่จะลงโทษบุคคลสัญชาติของรัฐที่กระทำความผิดต่อกฎหมายของรัฐได้ แม้จะกระทำนอกอาณาเขตก็ตาม และมีอำนาจลงโทษบุคคลไม่ว่าสัญชาติใดที่ได้กระทำความผิดต่อบุคคลสัญชาติของรัฐนอกอาณาเขตเช่นเดียวกัน ปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาซึ่งพาดพิงไปถึงรัฐต่างประเทศและคนต่างด้าวนี้อาจจัดเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญาซึ่งเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยอำนาจศาลหรืออำนาจในการดำเนินคดีของประเทศต่าง ๆ ในการปราบปรามและลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาระหว่างประเทศ¹

ดังนั้น ก่อนที่จะศึกษาถึงลักษณะและการดำเนินคดีความผิดที่เกิดนอกประเทศของไทย และของต่างประเทศ จำเป็นต้องศึกษาถึงทฤษฎีต่าง ๆ ในการใช้กฎหมายอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญาก่อน โดยมีหลักทฤษฎีที่ใช้กันอยู่ 3 ทฤษฎี² คือ

1. ทฤษฎีจำกัดขอบเขตอำนาจศาลหรือหลักดินแดน
2. ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจพิจารณาเฉพาะตัวบุคคล
3. ทฤษฎีว่าด้วยการลงโทษโดยไม่จำกัดขอบเขต

* อำนาจอธิปไตยของรัฐ (Sovereignty) ในที่นี้ หมายถึง อำนาจของรัฐที่จะตรากฎหมาย ใช้หรือบังคับบุคคลในรัฐให้ปฏิบัติตามกฎหมาย

¹ ภาสกร หุมนฤทธิ์, "ปัญหาบางประการในกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา" วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 20 ฉบับที่ 3 กันยายน 2533, หน้า 117

² เรื่องเดียวกัน

1. ทฤษฎีจำกัดขอบเขตอำนาจศาลหรือหลักดินแดน

ทฤษฎีนี้ถือว่ารัฐหนึ่ง ๆ ย่อมมีหน้าที่แต่ผู้เดียวที่จะปกครองรักษาดินแดนของตนให้เป็นปกติ สุข หากมีการกระทำใด ๆ อันเป็นการละเมิดต่อกฎหมายของรัฐ รัฐแต่ผู้เดียวเท่านั้นที่จะดำเนินการเอาตัว ผู้ทำผิดมาลงโทษได้ หมายความว่าความผิดเกิดในเขตดินแดนรัฐใด รัฐนั้นมีอำนาจลงโทษ รัฐอื่นจะ มาเกี่ยวข้องกับไม่ได้ ทั้งนี้จะไม่คำนึงถึงสัญชาติของจำเลยว่าจะเป็นคนในบังคับของคนหรือคนต่างด้าว ดังนั้น เมื่อดินแดนเป็นขอบเขตของรัฐที่จะใช้อำนาจอธิปไตย สิ่งที่ต้องพิจารณาคือดินแดน ของรัฐนั้นประกอบด้วยและมีขอบเขตเพียงใด

1.1 วงเขตดินแดน คือ พื้นที่ที่ฝูงชนชาติหนึ่ง ๆ ซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยเดียวกัน ได้เข้าครอบครองอยู่ และพื้นที่นี้ได้แยกต่างหากจากประเทศหรือบริเวณใกล้เคียง โดยมีเส้นขีดกั้นซึ่ง เรียกว่าเขตแดน (Boundary)³

1.2 เขตแดนทางทะเล ในกรณีที่หากรัฐมีวงเขตดินแดนติดทะเล การกำหนดเขต แคนทางทะเลนั้นจะต้องเริ่มต้นจากเส้นฐาน (Baseline) ซึ่งเส้นฐานมีได้ 2 ประการ⁴ คือ

เส้นฐานปกติ (Normal Baseline) ซึ่งยึดถือแนวน้ำลด (Low-Water Line) ตามชายฝั่งเป็นหลัก

เส้นฐานตรง (Straight Baseline) จะนำมาใช้ในกรณีที่แนวชายฝั่งทะเลมีความเว้าแหว่ง หรือมีเกาะเรียงรายตามฝั่งทะเล ในบริเวณใกล้ชิดกับฝั่งทะเลนั้น ทำให้ไม่สะดวกที่จะ ใช้วิธีการลากเส้นฐานปกติ

สำหรับเส้นฐานที่ใช้กับประเทศที่มีพื้นที่เป็นเกาะจำนวนมาก หรือรัฐหมู่เกาะใช้วิธีเส้นฐาน ตรงเชื่อมต่อจุดนอกสุดของเกาะที่ตั้งอยู่นอกสุดกับโขดหินที่โผล่พ้นน้ำ (drying reefs) ของหมู่เกาะได้⁵

³ สุพานิต มั่นสุข, กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, หน้า 22

⁴ พพร ยุติธรรมดำรง, “ทหารเรือกับอำนาจการสอบสวนการกระทำผิดทางอาญาที่เกิดขึ้นทาง ทะเล” เอกสารประจำปีภาค พ.ศ. 2532, หน้า 4

⁵ จุมพต สายสุนทร, คำอธิบายกฎหมายทะเลว่าด้วยอาณาเขตทางทะเล, สำนักพิมพ์นิติธรรม กันยายน 2536, หน้า 36

เขตแดนของรัฐทางทะเลประกอบด้วย

1.2.1 น่านน้ำภายใน

1.2.2 ทะเลอาณาเขต และ

1.2.3 เขตต่อเนื่อง⁶

1.2.1 น่านน้ำภายใน เป็นน่านน้ำที่อยู่หลังเส้นฐานเข้ามาหาฝั่ง รัฐมีอำนาจเต็มที่ในการตรากฎหมาย บังคับใช้กฎหมาย อำนาจการดำเนินคดีเหนืออาณาเขต โดยมีหลักในทางปฏิบัติระหว่างประเทศ คือ ถ้าความผิดนั้นเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นโดยไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกเลย รัฐชายฝั่งมักจะไม่ว่าจะเข้าไปเกี่ยวข้อง แต่หากเป็นความผิดร้ายแรง เช่น ฆาตกรรม ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเป็นการกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศ หรือได้รับการร้องขอจากกัปตันเรือหรือรัฐเจ้าของเรือ รัฐชายฝั่งก็จะเข้าใช้อำนาจ

1.2.2 ทะเลอาณาเขต อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 ได้กำหนดอำนาจอธิปไตยของรัฐชายฝั่งไว้ไม่เกิน 12 ไมล์ทะเลจากเส้นฐาน แต่รัฐจะมีอำนาจอธิปไตยภายใต้ข้อยกเว้นบางประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อยกเว้นเรื่องการผ่านโดยสุจริต (Innocent Passage) ซึ่งเห็นควรนำมาพิจารณาประกอบด้วยเนื่องจากการผ่านโดยสุจริต (Innocent Passage) เป็นข้อยกเว้นที่สำคัญที่สุด ซึ่งจะจำกัดเฉพาะการเดินทางเรือผ่านเท่านั้นไม่เกี่ยวข้องกับการบินผ่าน รัฐทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นรัฐชายฝั่งหรือรัฐไร้ชายฝั่งสามารถใช้สิทธิการผ่านโดยสุจริต การผ่านโดยสุจริตนี้หมายความถึงการเดินเรือผ่านทะเลอาณาเขตเพื่อความมุ่งประสงค์ที่จะผ่านทะเลอาณาเขตนั้นโดยไม่เข้าไปในน่านน้ำภายในเพื่อแวะจอด ณ ที่จอด (Roadstead) หรือที่ อำนวยความสะดวกของท่าเรือเช่นว่านั้น การผ่านจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและเร่งรีบ อย่างไรก็ตามการผ่านย่อมหมายความรวมถึงการหยุดและการทอดสมอ เฉพาะที่อาจเกิดขึ้นได้ในกรณีการเดินทางตามปกติ หรือการทำโดยจำเป็นอันเนื่องมาจากเหตุสุดวิสัยหรือทุกข์ภัย หรือเพื่อความมุ่งประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคล เรือ หรืออากาศยานที่อยู่ในอันตราย หรือทุกข์ภัย⁷ และการผ่านจะเป็นการผ่านโดยสุจริตครบถ้วนที่ไม่เป็นการเสื่อมเสียต่อสันติภาพ ความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงของรัฐชายฝั่ง การผ่านเช่นว่านี้จะต้อง

⁶ พชร ยุติธรรมดำรง, "ทหารเรือกับอำนาจการสอบสวนการกระทำผิดทางอาญาที่เกิดขึ้นทางทะเล", หน้า 4 - 5

⁷ ข้อ 18 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 (อนุสัญญาฉบับนี้เปิดให้มีการลงนามเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 1982 มีผลบังคับเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 1994)

กระทำโดยสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982⁸ และหลักเกณฑ์อื่น ๆ ของกฎหมายระหว่างประเทศ การเดินเรือผ่านของเรือดำน้ำและยานพาหนะได้นำอื่น ๆ จะต้องลอยลำและแสดงธงของตน⁹

1.2.3 เขตต่อเนื่อง อนุสัญญากรุงเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ได้กล่าวถึงขอบเขตแดนทางทะเลของเขตต่อเนื่องไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง แต่ในทางปฏิบัตินั้นการที่รัฐชายฝั่งจะมีเขตต่อเนื่องได้ จำเป็นจะต้องมีการประกาศอย่างสิทธิเสียก่อน (กรณีต่างไปจากทะเลอาณาเขตที่รัฐชายฝั่งได้สิทธิโดยไม่ต้องมีการประกาศ) อย่างไรก็ตามอาจศึกษาเป็นแนวทางประกอบได้ว่า เขตต่อเนื่องมีระยะห่างจากเส้นฐานที่ใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตไปไม่เกิน 24 ไมล์ทะเลตามอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ.1982 ก็ถ้ารัฐชายฝั่งนั้นประกาศทะเลอาณาเขตไว้ 12 ไมล์ทะเล ก็จะมีเขตต่อเนื่องได้อีกไม่เกิน 12 ไมล์ทะเล ในเขตต่อเนื่องรัฐชายฝั่งอาจใช้การควบคุมตามที่จำเป็นเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนกฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับศุลกากร รัษฎากร การเมือง หรือการอนามัย ภายในอาณาเขตหรือทะเลอาณาเขตของตนและลงโทษการฝ่าฝืนกฎหมายและข้อบังคับข้างต้นที่ได้กระทำภายในอาณาเขตหรือทะเลอาณาเขตของตน¹⁰

สำหรับเขตอำนาจเหนือคดีอาญาของรัฐชายฝั่งเหนือทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่องนั้น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 บัญญัติไว้ กล่าวคือ

เขตอำนาจเหนือคดีอาญาในเรือต่างชาติ รัฐชายฝั่งไม่ควรใช้อำนาจเหนือคดีอาญาในเรือต่างชาติที่ผ่านทะเลอาณาเขตเพื่อดำเนินการจับกุมบุคคลใด หรือสอบสวนเกี่ยวกับความผิดอาญาใด ๆ ซึ่งได้กระทำในเรือ ในระหว่างการผ่านของเรือนั้น เว้นแต่ในกรณี¹¹

ก. ถ้าผลแห่งการกระทำผิดอาญานั้นขยายไปถึงรัฐชายฝั่ง

ข. ถ้าความผิดอาญานั้นเป็นประเภทที่รบกวนต่อความสงบสุขของประเทศ หรือกระทบต่อความสงบเรียบร้อยอันดีของทะเลอาณาเขต

⁸ ข้อ 19 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

⁹ ข้อ 20 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

¹⁰ พชร ยุติธรรมดำรง, ทหารเรือกับอำนาจการสอบสวนการกระทำผิดทางอาญาที่เกิดขึ้นทางทะเล, หน้า 7

¹¹ ข้อ 31 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

ก. ถ้านายเรือหรือตัวแทนการจุด หรือพนักงานฝ่ายกงสุลของรัฐเจ้าของธงได้ร้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น หรือ

ง. ถ้ามาตรการเช่นนั้นจำเป็นสำหรับการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดให้โทษ หรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท

เขตแดนทางทะเลทั้ง 3 ประการ ดังกล่าว ถือว่าอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐโดยเด็ดขาด (ยกเว้นการผ่านโดยสุจริต) แต่ยังมีน่านน้ำทางทะเลที่รัฐมีสิทธิเหนือรัฐอื่นบางประการ โดยอาจเป็นในด้านทรัพยากร สูดอากาศ สาธารณสุข คนเข้าเมือง ฯลฯ สิทธิเช่นนี้เรียกว่า สิทธิอธิปไตย (Sovereign Right)¹² ซึ่งเห็นควรมานามากกว่าไว้ในที่นี้ด้วย คือ เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone) และไหล่ทวีป (Continental Shelf)

เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone) หมายถึง บริเวณที่อยู่เลยไปจากและประชิดกับทะเลอาณาเขตซึ่งภายใต้ระบอบกฎหมายดังกล่าว สิทธิและเขตอำนาจของรัฐชายฝั่ง และสิทธิเสรีภาพของรัฐอื่นอยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องของอนุสัญญา¹³ เขตเศรษฐกิจจำเพาะนี้เป็นหลักการใหม่ได้รับการบัญญัติไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 วัตถุประสงค์ที่สำคัญก็เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรมีชีวิตในทะเล ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปลา โดยรัฐชายฝั่งจะต้องบำรุงรักษาทรัพยากรมีชีวิตในเขตเศรษฐกิจจำเพาะไม่ให้ได้รับอันตรายจากการแสวงประโยชน์เกินควร โดยรัฐชายฝั่งอาจใช้มาตรการต่างๆ รวมทั้งการขึ้นเรือ ตรวจสอบ จับกุมและการดำเนินคดีเท่าที่จำเป็นเพื่อประกันการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่ได้วางไว้

ไหล่ทวีป (Continental Shelf) เป็นพื้นที่ส่วนที่ต่อเนื่องมาจากผืนแผ่นดินของรัฐชายฝั่ง ดังนั้นจึงถือว่าไหล่ทวีปเป็นส่วนหนึ่งของรัฐชายฝั่ง ในเขตไหล่ทวีปนี้ รัฐชายฝั่งมีสิทธิอธิปไตยในการสำรวจและแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของไหล่ทวีป มีอำนาจในการวางมาตรการเพื่อการป้องกัน การบรรเทา และการควบคุมภาวะมลพิษทะเลของไหล่ทวีป เป็นต้น

¹² พชร สุทธิธรรมดำรง, "ทหารเรือกับอำนาจการสอบสวนการกระทำผิดทางอาญาที่เกิดขึ้นทางทะเล", หน้า 3

¹³ ข้อ 55 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

2. ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจพิจารณาเฉพาะตัวบุคคล

ทฤษฎีนี้มาจากแนวความคิดของกฎหมายระหว่างประเทศที่ว่า รัฐย่อมจะต้องผูกพันรับผิดชอบและปกป้องผู้ถือสัญชาติของตน ฉะนั้นเมื่อมีการกระทำผิดขึ้นโดยผู้มีสัญชาติใดแม้จะกระทำผิดนอกอาณาบริเวณของรัฐนั้นก็ตาม รัฐเจ้าของสัญชาติก็มีอำนาจที่จะลงโทษแก่บุคคลนั้นได้¹⁴ หรือถือว่า กฎหมายของรัฐใดย่อมใช้บังคับและคุ้มครองคนของรัฐนั้น ๆ ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด¹⁵ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 อำนาจเหนือบุคคลผู้กระทำผิด (Active personality)

2.2 อำนาจเหนือบุคคลผู้เสียหาย (Passive personality)

2.1 อำนาจเหนือบุคคลผู้กระทำผิด (Active personality)

กฎหมายอาญาของรัฐใดย่อมใช้บังคับกับบุคคลที่ถือสัญชาติของรัฐนั้นที่กระทำความผิดทั้งในและนอกอาณาเขตของรัฐนั้นๆ* ไม่ว่าผู้เสียหายจะเป็นคนสัญชาติใดก็ตาม โดยความผิดที่กระทำต้องเป็นความผิดประเภทที่กฎหมายของรัฐได้ระบุไว้ให้ศาลของคนเป็นผู้ทำการพิจารณาพิพากษาได้ และความผิดที่กระทำนั้นต้องเป็นความผิดประเภทที่หากจะทำขึ้นในรัฐที่พิจารณาคดีแล้ว กฎหมายของรัฐนั้นถือว่าเป็นความผิดเช่นเดียวกัน ซึ่งโดยมากเป็นความผิดที่เป็น Mala in se หรือความผิดที่กฎหมายอาญาของทุกรัฐได้บัญญัติเป็นความผิด นอกจากนั้นการที่รัฐจะลงโทษได้นั้น รัฐที่ความผิดได้เกิดขึ้น หรือผู้เสียหายจะต้องร้องขอให้รัฐเจ้าของสัญชาติลงโทษผู้กระทำผิด รัฐจึงมีอำนาจลงโทษได้ เหตุที่กฎหมายของประเทศต่าง ๆ บัญญัติให้ผู้เสียหายต้องร้องขอให้ดำเนินคดี เพื่อแสดงว่าความผิดนั้นเป็นความผิดร้ายแรง สมควรที่

¹⁴ D. J. Harris Cases and Materials on International, 3rd Ed., London : Sweet & Maxwell.1983, p.210 อังโน นพพร โทธีรังสิยากร, "กฎหมายระหว่างประเทศในศาลไทย: ข้อพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องเขตอำนาจศาล", บทบัญญัติ เล่มที่ 46 ประจำปีพุทธศักราช 2533

¹⁵ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, รวมกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา, สำนักพิมพ์นิติธรรม สิงหาคม 2538, หน้า 5

* กรณีที่บุคคลไปกระทำความผิดในดินแดนที่ไม่อยู่ในอำนาจรัฐใด เช่น ทะเลหลวงหรือขั้วโลก เช่นนี้ ถ้าการกระทำผิดเกิดขึ้นในเรือ ก็ให้ใช้กฎหมายของประเทศที่เรือมีสัญชาติหรือกฎหมายของหากเกิดในเขตขั้วโลกก็ตกอยู่ภายใต้อำนาจรัฐที่เป็นเจ้าของสัญชาติของบุคคลผู้ทำผิดนั้น ดู สุพานิต มั่นสุข, กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 69

รัฐเจ้าของสัญชาติผู้กระทำผิดจะมีอำนาจดำเนินคดีกับบุคคลผู้กระทำผิดด้วย สำหรับการดำเนินคดีนั้น ปกติรัฐเจ้าของสัญชาติจะไม่ใช้อำนาจเข้าไปก้าวก่ายในดินแดนของรัฐอื่นในวันที่จะใช้กฎหมายของตนต่อคนในสัญชาติ แต่รัฐจะคอยจนกว่าบุคคลนั้นจะกลับเข้ามาในรัฐ จึงจะลงโทษบุคคลนั้นในการกระทำผิดที่ไปทำในประเทศอื่นหรือรัฐจะจัดการกับทรัพย์สินของเขาเป็นการชดเชยกับความผิดที่เขากระทำขึ้นนอกรัฐ¹⁶

2.2 อำนาจเหนือบุคคลผู้เสียหาย (Passive personality)

กรณีที่คนสัญชาติของตนอยู่ต่างประเทศ รัฐที่ติควรจะมีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองคนในสัญชาติของตนจากการกระทำผิดไม่ว่าบุคคลนั้นอยู่ ณ ที่ใด ถือว่ากฎหมายอาญารัฐย่อมใช้คุ้มครองบุคคลที่ถือสัญชาตินั้นอยู่ โดยหลักอำนาจเหนือบุคคลผู้เสียหายนี้ ประเทศส่วนมากได้ถือเป็นอำนาจในการดำเนินคดีเหนือความผิดของรัฐซึ่งลงโทษในการกระทำผิดต่อชีวิตพลเมืองของรัฐ ต่อสุขภาพอนามัยและเสรีภาพบุคคลของรัฐ ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด¹⁷*

3. ทฤษฎีว่าด้วยการลงโทษโดยไม่จำกัดขอบเขต

ทฤษฎีนี้ถือหลักการลงโทษโดยไม่คำนึงถึงสัญชาติบุคคลผู้กระทำผิด สัญชาติบุคคลผู้เสียหาย เนื่องจากในการกระทำผิดนั้น ผู้กระทำความผิดมิได้กระทำโดยคำนึงถึงสถานที่ที่การกระทำผิดได้เกิดขึ้น ในการดำเนินคดีความผิดเหล่านี้ถือหลักอำนาจทางขบวนการยุติธรรมของประเทศที่จับกุมผู้กระทำความผิดได้ เป็นหลักอำนาจลงโทษสากล (Universal Principle) ซึ่งประเทศต่าง ๆ ในโลกยอมรับหลักการนี้ โดยถือว่าความผิดนั้นต้องเป็นความผิดตามกฎหมายนานาชาติ (Delicta juris genetium) ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาระหว่างประเทศเป็นความผิดที่ทุกรัฐภาคีมีอำนาจลงโทษ

¹⁶ สุพานิต มั่นสุข, กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา, หน้า 71

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 13

* การกล่าวอ้างหลักการลงโทษผู้กระทำผิดโดยอาศัยหลักสัญชาติผู้เสียหายนั้น แม้จะใช้กันในประเทศส่วนมาก แต่หลักดังกล่าวได้รับการคัดค้านอย่างรุนแรงจากกลุ่มประเทศเองไกลอเมริกัน ดู ปรีชา ส่งตันพันธ์, "เขตอำนาจของรัฐในการฟ้องร้องและลงโทษผู้กระทำผิดทางอาญา" อัยการนิเทศ เล่มที่ 39 ฉบับที่ 1-2 พ.ศ.2520, หน้า 64

การกระทำความผิดเช่นนี้ได้¹⁸ ความผิดเหล่านี้มีผลกระทบร้ายแรงต่อชุมชนระหว่างประเทศทั้งหมด ซึ่งอนุสัญญาระหว่างประเทศได้กำหนดความผิดไว้ 9 ประเภท¹⁹ ด้วยกันคือ

1. การกระทำอันเป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งรัฐ (An Attack Against State Authority)
2. โจรสลัด (Piracy)
3. ฆัตค้ออากาศ (Hijacking)
4. การค้าทาส (Slave Trade)
5. การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติหรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่าการแบ่งแยกผิว(Apartheid)
6. การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide)
7. การก่อการร้าย (Terrorism)
8. อาชญากรรมสงคราม (War Crime)
9. ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (Narcotics Drugs)

1. การกระทำอันเป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งรัฐ (An Attack Against State Authority) หมายถึง การกระทำความผิดที่กระทบกระเทือนต่อความคงอยู่แห่งชีวิตของรัฐ²⁰ เช่น กบฏ ก่อการจลาจล ล้มล้างอำนาจรัฐ ฯลฯ ความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลงเงินตราซึ่งเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของรัฐ²¹ ความผิดเหล่านี้รัฐส่วนใหญ่ต่างก็กำหนดไว้ในกฎหมายภายในของตน

2. โจรสลัด (Piracy) หมายถึง การกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายโดยการใช้กำลังกักขังหรือการกระทำอันเป็นการปล้นสดมภ์ ซึ่งกระทำเพื่อวัตถุประสงค์ในทางส่วนตัว โดยถูกเรือหรือผู้โดยสารของเรือเอกชนและมุ่งกระทำในทะเลหลวงต่อเรือหรืออากาศยานอีกลำหนึ่ง หรือต่อบุคคลหรือทรัพย์สินในเรือหรืออากาศยานเช่นว่านั้นหรือต่อเรืออากาศยาน บุคคลหรือทรัพย์สินในที่ที่อยู่ภายนอก

¹⁸ สุพานิต มั่นสุข, กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา, หน้า 93

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 93-125

²⁰ จิตติ ดิงศักดิ์, กฎหมายอาญาภาค 1, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภา 2536, หน้า 101

²¹ เรื่องเดียวกัน

อำนาจของรัฐใด²² การกระทำอันเป็นโจรสลัดนี้ เป็นภัยอย่างร้ายแรงต่อความปลอดภัยในการเดินเรือในทะเลหลวง ดังนั้นจึงควรเป็นหน้าที่ของรัฐทุกรัฐที่จะต้องปราบโจรสลัด รัฐใดจับโจรสลัดได้ก็มีอำนาจดำเนินคดีและลงโทษได้ตามกฎหมายระหว่างประเทศ

3. สลัดอากาศ (Hijacking) หมายถึงการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อความปลอดภัยของอากาศยาน ซึ่งเป็นการกระทำโดยใช้กำลังบังคับโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อที่จะยึดอากาศยานหรือขัดขวางการควบคุมบังคับบัญชาของอากาศยานให้เปลี่ยนเส้นทางการบินตามปกติไปสู่เส้นทางการบินตามความต้องการของตน²³

ปัจจุบันมีอนุสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องHijacking หลายฉบับคืออนุสัญญาว่าด้วยความผิดและการกระทำอื่นๆบางประการที่กระทำบนอากาศยาน ค.ศ.1963 อนุสัญญาเพื่อการปราบปรามการยึดอากาศยานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ค.ศ.1970 และอนุสัญญาเพื่อการปราบปรามการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายต่อความปลอดภัยของการบินพลเรือน ค.ศ.1971 และ ค.ศ.1983 แต่ Hijacking ก็ยังเกิดขึ้นอยู่เสมอ บางครั้งพบว่าเป็นเรื่องการเมืองระหว่างประเทศเข้ามาพัวพัน สมควรที่นานาชาติจะต้องร่วมมือกันวางมาตรการเด็ดขาดเพื่อปราบปราม Hijacking ให้มีประสิทธิภาพ

4. การค้าทาส (Slave Trade) เป็นการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมและกระทบกระเทือนต่อหลักมนุษยชาติที่ถือว่า มนุษย์เราเกิดมาพร้อมเท่าเทียมกัน และต่างก็ได้รับสิทธิบางประการซึ่งไม่อาจโอนให้แก่กันได้ คือสิทธิในชีวิต สิทธิในเสรีภาพ²⁴ ปัจจุบันปัญหาเรื่องการค้าทาสค่อนข้างลดลงแต่ได้เกิดปัญหาใหม่ซึ่งร้ายแรงไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันคือการค้าหญิงและเด็ก ซึ่งส่วนมากจะเป็นในทางแสวงหาประโยชน์จากหญิงและเด็กในการค้าประเวณีหรือการกระทำอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเพศ ปัญหาเช่นนี้ นานาชาติเห็นถึงความสำคัญได้กำหนดให้มีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 (Convention On The Right Of The Child) แต่ก็ยังมีการละเมิดฝ่าฝืนและกระทำคามผิดใด ๆ ขัดต่อหลักอนุสัญญาดังกล่าวควรที่รัฐต่าง ๆ จะได้ร่วมมือป้องกันปราบปรามแก้ไขปัญหานี้ให้มากขึ้น

6. การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) คือ อาชญากรรมที่เป็นการทำลายเผ่าพันธุ์มนุษย์ เพื่อที่จะจำกัดพันธุ์ การบังคับข่มขืนหรือการกระทำใด ๆ ที่ไร้มนุษยธรรมต่อประชาชนพลเมือง

²² ข้อ 101 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

²³ สุเทพ อัดฉากร, กฎหมายระหว่างประเทศกับการเมืองระหว่างประเทศ พหุติกรรมและเอกสาร เล่ม 1 ภาคสันติ, พิมพ์ครั้งที่ 1 2516, หน้า 108

²⁴ กุลพล พลวัน, พัฒนาการสิทธิมนุษยชน, พิมพ์ครั้งที่ 3 กันยายน 2538, หน้า 31

หรือการทำลายล้างอันเนื่องมาจากเหตุผลทางการเมือง เชื้อชาติศาสนาโดยเกี่ยวข้องกับการกระทำทางอาชญากรรมนั้น ถือเป็นความผิดอาญาระหว่างประเทศด้วย

7. การก่อการร้าย (Terrorism) เป็นการกระทำที่ทำให้บุคคลใดจำต้องปฏิบัติตนโดยการประทุษร้ายอย่างใด ๆ ซึ่งเป็นการกระทำโดยการข่มขู่ หรือเป็นการขู่โดยมุ่งถึงการใช้กำลังประทุษร้าย โดยการกระทำด้วยความเลวร้ายใด ๆ หรือกระทำด้วยวิธีใด ๆ²⁵ การก่อการร้ายเป็นความผิดอาญาระหว่างประเทศซึ่งสถาบันกฎหมายระหว่างประเทศ (International Law Institute) กำหนดให้เป็นความผิดอยู่ภายใต้หลักสากล และเป็นหน้าที่ของทุกรัฐที่จะต้องช่วยกันกำจัดการก่อการร้าย

8. อาชญากรรมสงคราม (War Crime) คือการละเมิดกฎหมายหรือจารีตประเพณีแห่งสงคราม ไม่จำกัดแต่เฉพาะการฆ่า แต่รวมถึงทารุณกรรมหรือการข่มขู่ประชากรในดินแดนที่ถูกยึดครอง เพื่อเอาไปใช้แรงงานทาส มาตรการหรือทารุณกรรมพลเรือนหรือบุคคลในทะเล มาตรการตัวประกัน การปล้นสะดมทรัพย์สินของรัฐหรือของเอกชน การทำลายเมืองหรือหมู่บ้านอย่างราบเรียบ หรือการกระทำอื่น ๆ ซึ่งไม่มีความจำเป็นทางทหาร²⁶ อาชญากรรมสงครามเป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนความรู้สึกของมนุษย์ เป็นการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมจึงได้มีการยอมรับเรื่องอาชญากรรมสงครามเข้าไว้ในหลักเรื่องอำนาจลงโทษสากล

9. ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (Narcotics Drugs) ยาเสพติดให้โทษทุกชนิดเป็นภัยอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นทุกประเทศในโลกจึงได้ตระหนักถึงพิษร้ายของยาเสพติดและได้พยายามร่วมมือกันป้องกันปราบปรามผู้กระทำผิดเกี่ยวกับกฎหมายยาเสพติดให้โทษตลอดมา โดยอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ.1946 (The Single Convention On Narcotic Drugs) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมในปี ค.ศ.1972กำหนดให้ทุกประเทศภาคีมีอำนาจดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ว่าจะความผิดนั้นจะได้กระทำขึ้น ณ ที่ใด ใครเป็นผู้กระทำ รัฐที่ผู้กระทำผิดปรากฏตัวอยู่ก็มีอำนาจดำเนินคดีนั้นได้โดยใช้กฎหมายอาญาท้องถิ่นของตน²⁷

²⁵ สุพานิต มั่นสุข, กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา, หน้า 113

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 116

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 125

ในบรรดาหลักทฤษฎีทั้งสามแบบนี้ ทฤษฎีจำกัดขอบเขตอำนาจศาลหรือหลักดินแดนเป็นหลักทั่วไปทั้งนี้เพราะความผิดอาญาย่อมกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของท้องถิ่นที่เกิดเหตุมากกว่าที่อื่นและเป็นด้วยเหตุผลในทางคดีเพื่อให้การสืบสวนสอบสวนคดีอาญาเป็นไปด้วยดีที่สุดจึงต้องทำการสืบสวนสอบสวนให้ใกล้เคียงกับสถานที่เกิดเหตุให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพราะมีร่องรอยหลักฐานรวมทั้งหาพยานที่รู้เห็นข้อเท็จจริงได้ง่ายกว่าที่อื่น แต่สำหรับคดีความผิดที่ได้กระทำนอกประเทศนั้น ไม่อาจนำหลักทฤษฎีจำกัดขอบเขตอำนาจศาลหรือหลักดินแดนมาใช้พิจารณาได้เพราะเป็นเรื่องที่เกิดภายนอกประเทศนอกเหนืออำนาจอธิปไตยของรัฐ จะต้องนำหลักทฤษฎีว่าด้วยอำนาจพิจารณาเฉพาะบุคคลและทฤษฎีว่าด้วยการลงโทษโดยไม่จำกัดขอบเขตมาใช้ซึ่งแต่ละประเทศก็มีรายละเอียดแตกต่างกันไปบ้าง ดังนี้ จะได้ศึกษาถึงลักษณะและประเภทของคดีอาญาที่กระทำนอกประเทศของต่างประเทศว่า ประเทศต่าง ๆ ได้กำหนดรูปแบบคดีความผิดไว้อย่างไร

3.1 ลักษณะและประเภทของคดีอาญาที่กระทำนอกประเทศอันมีผลตามกฎหมายภายในของต่างประเทศ

ในการศึกษาถึงการกระทำความผิดนอกประเทศที่มีผลตามกฎหมายภายในของต่างประเทศนี้ ผู้เขียนจะได้นำลักษณะและประเภทคดีอาญาของ 3 ประเทศ ซึ่งใช้ระบบกฎหมายแตกต่างกันมาพิจารณา ดังนี้คือ

1. ประเทศอังกฤษ (กลุ่มกฎหมาย Common Law)
2. ประเทศญี่ปุ่น (กลุ่มกฎหมาย Civil Law)
3. ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (กลุ่มกฎหมาย Socialist Law)

1. ประเทศอังกฤษ

เดิมอังกฤษยึดถือหลักว่า โดยทั่วไปคดีอาญาเป็นเรื่องของท้องถิ่น (Crimes in General are Local Matters) แต่ในปัจจุบันกฎหมายอังกฤษบางฉบับกำหนดอำนาจในการดำเนินคดีแก่คนสัญชาติอังกฤษที่กระทำความผิดบางประเภทในดินแดนต่างประเทศ เช่น

- การฆาตกรรมหรือความผิดฐานประทุษร้ายต่อชีวิต (Homicide)²⁸
- การสมคบกันในประเทศเพื่อฆ่าคนโดยเจตนาในต่างประเทศ²⁹

²⁸ The Offences Against the Person Act 1861, s.9

²⁹ R.v. Most, 1881

- ความผิดฐานลักทรัพย์จากการฉ้อโกง (Obtaining by False Pretences)³⁰
- ความผิดฐานรับของโจรในต่างประเทศ³¹
- ความผิดฐานสมรสซ้อน (Bigamy) ที่คนอังกฤษได้ก่อขึ้นในต่างประเทศ³²

นอกจากนี้อังกฤษยังมีอำนาจดำเนินคดีเหนือความผิดต่าง ๆ ที่ผู้ดูแลอาณานิคม (Colonial Governors) ได้ก่อให้เกิดขึ้นในอาณานิคมต่างประเทศ³³ และความผิดที่ข้าราชการได้กระทำความผิดตำแหน่งหน้าที่ทางราชการเมื่ออยู่ต่างประเทศ³⁴ รวมทั้งความผิดที่ถูกก่อขึ้นโดยสมาชิกของกองทัพอากาศเมื่อบุคคลเหล่านี้ได้กระทำความผิดในต่างประเทศ³⁵

สำหรับความผิดที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคง เช่น กบฏ (Treason) แม้จะได้กระทำนอกประเทศอังกฤษแต่ผู้กระทำ* ต้องถูกดำเนินคดีในอังกฤษด้วย³⁶ ส่วนความผิดที่คนต่างชาติได้กระทำนอกประเทศอังกฤษ หากความผิดนั้นมีเนื้อหาสำคัญที่กระทบต่ออังกฤษ ผู้นั้นย่อมถูกดำเนินคดีได้ หากเข้ามาในอังกฤษ³⁷ ความผิดฐานโจรสลัดไม่ว่าจะทำที่ใดหรือใครเป็นผู้กระทำย่อมต้องถูกดำเนินคดีในอังกฤษ³⁸ แต่สำหรับคดีที่เกิดขึ้นบนเรือสัญชาติอังกฤษ หรือชักธงอังกฤษ ฐานะของเรือเปรียบเสมือนส่วนหนึ่งของดินแดนอังกฤษ ดังนั้นไม่ว่าเรือจะแล่นไปอยู่ ณ ที่ใดก็ย่อมอยู่ภายใต้เขตอำนาจการดำเนินคดีของอังกฤษเช่นกัน (A British ship is for the purpose of this question, like a

³⁰ คณิง ภาไชย, “วิธีพิจารณาความอาญาตามกฎหมายอังกฤษ” วารสารอัยการ ปีที่ 10 ฉบับที่ 109 มกราคม 2530, หน้า 18

³¹ Larceny Act, 1916

³² The Offences Against the Person Act 1861, s.57

³³ Officials Abroad Act 1699

³⁴ Criminal Justice Act 1948, s.31

³⁵ Army Act 1955, s.70; Air Force Act 1955, s.70; Naval Discipline Act 1957, s.42

* ผู้กระทำความผิดฐานกบฏต้องเป็นคนสัญชาติอังกฤษเท่านั้น ไม่รวมถึงผู้มีสัญชาติอื่นในต่างประเทศด้วย ดู Harvard Research op.cit. p.544

³⁶ The Treason Act 1351

³⁷ Halsbury's Laws of England, Fourth Edition Volume, Butterworths London 1976, p.55

³⁸ Ibid, p.53

floating island; and, when a crime is committed on board a British ship, it is within the jurisdiction of the Admiralty Court, and therefore of the Central Criminal Court)³⁹

2. ประเทศญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายในระบบ Civil Law การบัญญัติความผิดต่าง ๆ ที่มีโทษทางอาญา ปกติจะบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย สำหรับความผิดที่ได้กระทำในต่างประเทศ ญี่ปุ่นได้นำเอาหลักทฤษฎีกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยอำนาจพิจารณาเฉพาะบุคคลและอำนาจการลงโทษโดยไม่จำกัดขอบเขตมาบัญญัติเป็นความผิดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของคนด้วย

ความผิดตามหลักการพิจารณาเฉพาะบุคคล ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา⁴⁰ ว่า คนญี่ปุ่นกระทำผิดอย่างใดอย่างหนึ่งนอกประเทศญี่ปุ่นต้องรับโทษในประเทศญี่ปุ่น ดังนี้คือ ความผิดฐานต่อต้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่, ความผิดฐานทำลายเอกสารทรัพย์สินราชการเสียหาย, ฐานปิดบัง, ทำลายพยานหลักฐาน, ฐานวางเพลิง, ฐานก่อให้เกิดอุทกภัย, ความผิดเกี่ยวกับน้ำดื่มที่ใช้อุปโภค, ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด, ความผิดต่อชีวิต ฯลฯ ความผิดที่กระทำโดยเจ้าพนักงานของรัฐนอกประเทศ เช่น การเรียกหรือรับสินบนก็ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายด้วย⁴¹

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่นได้บัญญัติถึงการกระทำความผิดซึ่งสามารถลงโทษผู้กระทำได้โดยไม่จำกัดขอบเขต ไม่ว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำนอกประเทศ เช่น ความผิดที่ได้กระทำต่อเรือหรืออากาศยานของญี่ปุ่น⁴² ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ ความผิดฐานปลอมแปลงเอกสาร ความผิดต่อเจ้าหน้าที่ทางราชการ และความผิดเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียง⁴³ ฯลฯ เป็นต้น

³⁹ 1868. Great Britain, Court of Criminal Appeal, 11 Cox's Criminal Cases, p.198

⁴⁰ Penal Code of Japan 1961, Article 3

⁴¹ Penal Code of Japan 1961, Article 4

⁴² Ibid, Article 1

⁴³ Ibid, Article 2

8. ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

จีนได้กำหนดเรื่องการกระทำความผิดนอกประเทศไว้ในประมวลกฎหมายอาญา* ลักษณะ 1 ว่าด้วยแนวความคิด หน้าที่และขอบเขตการใช้กฎหมายอาญาดังนี้ หากประชาชนจีนได้กระทำความผิดดังต่อไปนี้ในประเทศจะต้องรับโทษด้วย คือ (1) ความผิดฐานต่อต้านการปฏิวัติ (2) การปลอมแปลงเงินตรา, เอกสารสิทธิ (3) เบียดบังทรัพย์สินทางราชการ, เรียกรับสินบน, เปิดเผยความลับทางราชการ และ(4) แสดงตนเป็นเจ้าพนักงานเพื่อหลอกลวงผู้อื่น, ปลอมแปลงเอกสารดวงตราราชการ⁴⁴ ส่วนความคิดอื่น ๆ นอกจากนี้ ประชาชนจีนซึ่งทำผิดนอกประเทศจะได้รับโทษก็ต่อเมื่อความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป เว้นแต่การกระทำนั้นไม่เป็นความผิดตามกฎหมายของประเทศที่ความผิดเกิดขึ้น⁴⁵ สำหรับความผิดที่คนสัญชาติอื่นได้กระทำต่อรัฐบาลจีนหรือคนจีนนอกประเทศ ประมวลกฎหมายอาญาจีนมิได้กำหนดเหมือนกฎหมายประเทศอื่น ๆ ว่าต้องเป็นความผิดในฐานะใดบ้าง เพียงแต่กำหนดอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษ** เว้นแต่ว่า การกระทำนั้นไม่เป็นความผิดตามกฎหมายของประเทศที่ความผิดนั้นเกิดขึ้น⁴⁶

จากหลักกฎหมายอาญาดังกล่าวของจีน พิจารณาได้ว่า จีนซึ่งเป็นประเทศที่ปกครองและใช้กฎหมายแบบสังคมนิยมได้นำเอาหลักทฤษฎีทางกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยอำนาจพิจารณาเฉพาะบุคคลมาใช้เป็นแนวทางกำหนดความผิดที่ได้กระทำนอกประเทศ ส่วนความผิดที่ถือว่าทุกประเทศในโลกมีอำนาจลงโทษได้ตามทฤษฎีการลงโทษได้โดยไม่จำกัดขอบเขต เช่น ความผิดฐานโจรสลัด หรือสลัดอากาศ เมื่อได้พิจารณาประมวลกฎหมายอาญาของจีนซึ่งมีทั้งหมด 192 มาตรา

* กฎหมายนี้ได้ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรจีนเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2522 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2523

⁴⁴ กฎหมายอาญาแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน มาตรา 4

⁴⁵ กฎหมายอาญาแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน มาตรา 5

** จีนคำนึงถึงความหนักเบาของอัตราโทษในข้อหาที่ได้กระทำผิดเป็นหลักในการที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีในประเทศของคนมากกว่าพิจารณาถึงชนิดของคดีที่กระทำผิดเช่นอย่างของอังกฤษและญี่ปุ่น ซึ่งผู้เขียนเข้าใจว่าน่าจะเป็นผลดีในการบัญญัติกฎหมายที่ไม่เย็นเยื่อ ทั้งอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปของประมวลกฎหมายอาญาจีนนั้น โดยมากเป็นอัตราโทษในคดีความผิดก่อนข้างร้ายแรง ซึ่งก็เป็นเหตุผลเพียงพอที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีในประเทศคนได้

⁴⁶ กฎหมายอาญาแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน มาตรา 6

แล้ว ไม่พบว่ามีความตราได้กำหนดถึงความคิดในลักษณะนี้ไว้เลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีกฎหมายในเรื่องเหล่านี้ระบุแยกต่างหากไว้หรือจีนนำหลักความคิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีอยู่มาใช้

สำหรับการกระทำความคิดในเรือหรืออากาศยานจีน ไม่ว่าจะกระทำ ณ ที่ใด กฎหมายระบุให้ต้องรับโทษในประเทศ⁴⁷ เช่นเดียวกับกฎหมายของประเทศอังกฤษและญี่ปุ่นตามที่ได้ศึกษามา

ลักษณะคดีหรือประเภทความคิดที่กระทำนอกประเทศอันมีผลตามกฎหมายภายในของต่างประเทศทั้งของประเทศอังกฤษ (กลุ่มกฎหมาย Common Law) ประเทศญี่ปุ่น (กลุ่มกฎหมาย Civil Law) ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (กลุ่มกฎหมาย Socialist Law) เห็นได้ว่ามีลักษณะหรือทิศทางของกฎหมายเป็นไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ ยึดถือตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญาในการกำหนดประเภทของความคิด โดยรัฐเจ้าของสัญชาติของผู้กระทำผิดมีอำนาจลงโทษแก่บุคคลสัญชาติของตนได้ นอกจากนี้ในความคิดบางประเภทที่มีผลกระทบต่ออาณาประเทศประเทศในทุกระบบกฎหมายก็มีอำนาจดำเนินคดีและลงโทษแก่ผู้กระทำผิดเช่นนี้ได้ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นบุคคลสัญชาติใด ต่อไปจะได้พิจารณาถึงลักษณะและประเภทคดีความคิดที่กระทำนอกประเทศของไทยว่ามีอยู่หรือแตกต่างกับต่างประเทศอย่างไร

3.2 ลักษณะและประเภทของคดีอาญาที่ได้กระทำนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายไทย

การกระทำความคิดนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายไทยนั้น มีอยู่ในบทบัญญัติทั่วไปภาค 1 ว่าด้วยการใช้กฎหมายอาญา ซึ่งได้ร่างมาตามหลักสากล⁴⁸ คือกฎหมายระหว่างประเทศอันมีที่มาหรืออ้างอิงถึง ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจพิจารณาเฉพาะบุคคลและทฤษฎีว่าด้วยการลงโทษโดยไม่จำกัดขอบเขต ดังนั้น ถ้อยคำในกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่น ที่ตราขึ้นเพื่อเป็นการอนุวัติตามกฎหมายระหว่างประเทศในบางถ้อยคำจะมีความหมายอย่างไร อาจไม่สามารถพิจารณาจากหลักเกณฑ์กฎหมายภายในเหล่านี้ได้ จะต้องใช้หลักกฎหมายระหว่างประเทศโดยตรงเข้ามาพิจารณาวินิจฉัย เช่น ส่วนใดจะถือเป็นราชอาณาจักรหรือดินแดนอาณาเขตของไทย รวมถึงอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทยจะมีเพียงใด ทั้งนี้ หากการกระทำผิดอาญาได้กระทำขึ้นภายในขอบเขตราชอาณาจักรไทยแล้ว ก็ถือเป็นการกระทำในราชอาณาจักร อำนาจดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดย่อมเป็นตามหลักจำกัดขอบเขตอำนาจศาลหรือหลักดินแดนอันเป็นหลักทั่วไปนั่นเอง จึงเห็นสมควรได้พิจารณาถึงขอบเขตราชอาณาจักร

⁴⁷ กฎหมายอาญาแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน มาตรา 3

⁴⁸ หุคต แสงอุทัย) “ร่างพระราชบัญญัติประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 24...”

ในรายงานประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 12/2499 (สมัยสามัญ) ชุดที่ 1, หน้า 19/4

จักรไทยจากกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมืองก่อนที่จะได้ศึกษาถึงลักษณะและประเภทของคดีอาญาที่ได้กระทำการราชอาณาจักรตามกฎหมายไทย

ราชอาณาจักรไทย⁴⁹ หมายถึง

1. พื้นดินตามแนวเขตของเส้นพรมแดนในภูมิศาสตร์ทั้ง 4 ทิศ รวมทั้งเกาะต่าง ๆ ของ

ไทยด้วย

2. พื้นน้ำซึ่งอยู่ในอาณาเขตของประเทศไทย เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ

3. พื้นทะเล ห่างฝั่งและเกาะของราชอาณาจักรออกไปไม่เกิน 12 ไมล์*

4. พื้นอากาศเหนือเขตตามข้อ 1, 2, 3

5. เขตไหล่ทวีปที่เป็นสิทธิของประเทศไทยตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ยอมรับนับถือกันทั่วไป และตามสนธิสัญญากับต่างประเทศด้วย

ส่วนสถานทูตไทยในต่างประเทศไม่ถือว่าเป็นราชอาณาจักรไทย⁵⁰ ดังนั้น หากมีการกระทำความผิดอาญาใด ๆ ที่สถานทูตไทยต่างประเทศ** ประเทศที่สถานทูตไทยตั้งอยู่ย่อมมีอำนาจดำเนินคดีได้โดยอาศัยหลักดินแดน

⁴⁹ สุพานิต มั่นสุข, กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา, หน้า 127

* ประเทศไทยได้นำเอาเส้นฐานตรงมาใช้เป็นเขตแดนทางทะเลในบริเวณชายฝั่งทะเลทั้ง 3 แห่งคือ บริเวณที่หนึ่ง อยู่ทางด้านอ่าวไทย เริ่มต้นที่แหลมสิงห์ จังหวัดตราด ย้อมทางด้านนอกของเกาะช้างมาจนถึงเกาะกูด และเข้าบรรจบฝั่งที่หลักแดนไทย-เขมร หลักที่ 73

บริเวณที่สอง อยู่ทางอ่าวไทยฝั่งตะวันตกบริเวณเกาะสมุยและเกาะพะงัน และ

บริเวณที่สาม อยู่ทางทะเลอันดามัน ตั้งแต่ภูเก็ตไปจนถึงจังหวัดตรัง, ดู

พชร ยุติธรรมดำรง, "ทหารเรือกับอำนาจสอบสวนการกระทำผิดทางอาญาที่เกิดขึ้นทางทะเล"

พ.ศ.2532, หน้า 4

⁵⁰ โกลแมน ภัทรภิมย์, "กฎหมายอาญามีข้อจำกัดที่เกี่ยวกับพื้นที่ที่ใช้บังคับ" วารสารอัยการ, ปีที่ 14 ฉบับที่ 163 กันยายน 2534, หน้า 21

** ยกเว้น เจ้าพนักงานไทยกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ทางราชการหรือการยุติธรรมประเทศไทย มีอำนาจดำเนินคดีได้ด้วย จะได้ศึกษาต่อไป

การกระทำความผิดนอกราชอาณาจักรของไทย แต่เดิมมาได้มีการบัญญัติถึงความผิด และกำหนดโทษไว้ในมาตรา 10 ของกฎหมายลักษณะอาญา* ซึ่งความบางตอนของกฎหมายมาตรานี้ ได้บัญญัติขึ้นอย่างไม่เป็นธรรมแก่คนไทยและประเทศไทย เนื่องจากหากคนไทยไปกระทำความผิดต่อ คนต่างด้าวนอกราชอาณาจักรจะดำเนินคดีในไทยได้ก็ขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 4 ประการของมาตรา 10(4) แต่หากคนต่างด้าวกระทำความผิดต่อคนไทยนอกราชอาณาจักร กลับดำเนินคดีในไทยไม่ได้เว้นแต่ ความผิดสำคัญเพียง 3 ชนิดเท่านั้น อนุมาตรา (1)-(3) ประมวลกฎหมายอาญาฉบับที่ใช้ในปัจจุบันจึง ได้แก้ถึงข้อขัดข้องดังกล่าว นอกจากนี้แล้วประเทศไทยยังมีกฎหมายอื่น** ที่บัญญัติ ถึงการกระทำ ผิดนอกราชอาณาจักร โดยความผิดนอกราชอาณาจักรของไทยทั้งตามประมวลกฎหมายอาญาและ กฎหมายอื่น ได้แยกพิจารณาความผิดออกเป็น 3 ประการ คือ

* กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 10 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดภายนอกรัฐไทย จะต้องรับอาญาภายในพระราชอาณาจักร แต่คดีเหล่านี้คือ

(1) คดีที่ทำผิดคิดประทุษร้ายต่อพระเจ้าอยู่หัว หรือประทุษร้ายต่อพระราชอาญา จักร ตามความที่กล่าวไว้ตั้งแต่มาตรา 97 จนมาตรา 111

(2) คดีที่เป็นความผิดในทางปลอมเงินตรา ปลอมดวงตรา หรือปลอมบัตรหลวง ตาม ความที่กล่าวไว้ตั้งแต่ มาตรา 202 จนมาตรา 221

(3) คดีที่เป็นความผิดฐานโจรสลัด

(4) คดีที่คนในบังคับไทยไปกระทำความผิดประกอบพร้อมด้วยเหตุ 4 ประการนี้คือ ประการที่ 1 รัฐบาลประเทศอื่น หรือบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายได้ร้องฟ้องขอให้ ทำโทษ

ประการที่ 2 ความผิดที่ได้กระทำนั้น กฎหมายในเมืองที่ผู้ผิดไปกระทำความ ผิด บัญญัติว่าต้องถูกลงอาญา

ประการที่ 3 ความผิดที่กระทำนั้น แม้กระทำในประเทศไทยพระราชกำหนด กฎหมายก็บัญญัติว่าต้องถูกลงอาญา

ประการที่ 4 ผู้กระทำความผิดนั้น ศาลในประเทศที่ผิดไปกระทำความ ผิด ไม่ได้ตัดสินปล่อยมัน เสียโดยที่ไม่มีโทษ หรือศาลตัดสินให้ลงอาญาแล้ว แต่มันยังไม่ได้รับอาญาตามคำตัดสิน หรือยังไม่ ฟื้นอาญาคด้วยความยกเว้นและลดหย่อนผ่อนโทษให้แก่มัน

** กฎหมายอื่น คือกฎหมายภายในที่ตราขึ้นเพื่อเป็นการอนุวัติตามกฎหมายระหว่างประเทศ

3.2.1 ความผิดที่ถือตัวบุคคลเป็นสำคัญ หรือ หลักอำนาจเฉพาะบุคคล

3.2.2 ความผิดที่ถือเอาลักษณะแห่งความผิดเป็นสำคัญ หรือ หลักอำนาจลงโทษสากล

3.2.3 ความผิดที่กฎหมายให้ถือว่ากระทำในราชอาณาจักรหรือการขยายหลักดินแดน

3.2.1 ความผิดที่ถือตัวบุคคลเป็นสำคัญ หรือ หลักอำนาจเฉพาะตัวบุคคล

3.2.1.1 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 8 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร

และ

ก. ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นคนไทย และรัฐบาลแห่งประเทศที่ความผิดได้เกิดขึ้น หรือผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษ* หรือ

ข. ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นคนต่างด้าว และรัฐบาลไทยหรือคนไทยเป็นผู้เสียหาย และผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษ**

ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดค้างระงับไว้ต่อไปนี้ จะต้องรับโทษภายในราชอาณาจักร

(1) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 217 มาตรา 218 มาตรา 221 ถึงมาตรา 223 ทั้งนี้เว้นแต่กรณีเกี่ยวกับมาตรา 220 วรรคแรก และมาตรา 224 มาตรา 226 มาตรา 228 ถึงมาตรา 232 มาตรา 237 และมาตรา 233 ถึงมาตรา 236 ทั้งนี้เฉพาะเมื่อเป็นกรณีต้องระวางโทษตามมาตรา 238

(2) ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 264 มาตรา 265 มาตรา 266 (1) และ (2) มาตรา 268 ทั้งนี้เว้นแต่กรณีเกี่ยวกับมาตรา 267 และมาตรา 269

(3) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 276 มาตรา 280 และมาตรา 285 ทั้งนี้เฉพาะที่เกี่ยวกับมาตรา 276

(4) ความผิดต่อชีวิต ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 288 ถึงมาตรา 290

(5) ความผิดต่อร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 295 ถึงมาตรา 298

(6) ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชราตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 306 ถึงมาตรา 308

* เป็นเรื่องรัฐมีอำนาจเหนือบุคคลในสัญชาติในทางบังคับ

** เป็นเรื่องรัฐมีอำนาจเหนือบุคคลในสัญชาติในทางคุ้มครอง

(7) ความผิดต่อเสรีภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 309 มาตรา 310 มาตรา 312 ถึง มาตรา 315 และมาตรา 317 ถึงมาตรา 320

(8) ความผิดฐานฉ้อโกงและวิงวาททรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 334 ถึงมาตรา 336

(9) ความผิดฐานกรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 337 ถึงมาตรา 340

(10) ความผิดฐานฉ้อโกง ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 341 ถึงมาตรา 344 มาตรา 346 และมาตรา 347

(11) ความผิดฐานยักยอก ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 352 ถึงมาตรา 354

(12) ความผิดฐานรับของโจร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 357

(13) ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 358 ถึงมาตรา 360”

ความผิดตามมาตรา 8 พิจารณาได้ว่า มีบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีแยกเป็น 2 กรณี คือ

1. กรณีผู้กระทำความผิดเป็นคนไทย แม้จะได้กระทำความผิดตามอนุมาตราต่าง ๆ ที่ บัญญัติไว้ในมาตรา 8 แล้วก็ยังคงเป็นเหตุที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดนั้นมาดำเนินคดีในประเทศไทยไม่ได้ จะดำเนินคดีได้ต้องปรากฏว่า มีผู้ร้องขอให้ลงโทษด้วย คือ รัฐบาลแห่งประเทศที่ความผิดได้เกิดขึ้น หรือ ผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดนั้น

2. กรณีผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว กฎหมายก็บังคับให้ผู้เสียหายร้องขอให้ลง โทษเช่นเดียวกับกรณีแรก แต่ต้องเป็นผู้เสียหายที่เป็นคนไทยหรือรัฐบาลไทยเท่านั้น เพราะถือว่าเป็นผู้ มีส่วนได้เสียในคดี

ลักษณะความผิดทั้ง 13 อนุมาตราของมาตรา 8 นี้ นอกจากหมายถึงความผิดสำเร็จแล้ว ยังรวมถึงการพยายามกระทำความผิด การใช้ให้กระทำความผิดและสนับสนุนการกระทำความผิดอีกด้วย

3.2.1.2 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 9 บัญญัติว่า “เจ้าพนักงานของรัฐบาลไทย กระทำความผิด ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 147 ถึงมาตรา 166 และมาตรา 200 ถึงมาตรา 205 นอก ราชอาณาจักร จะต้องรับโทษในราชอาณาจักร ”

ความผิดตามมาตรา 9 มีดังนี้

1. มาตรา 147-166 เป็นความผิดที่อยู่ในหมวด 2 เรื่องความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ คือรวมเอาการกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ประการต่างๆ ไว้ทั้งหมดตลอดจนถึงการละทิ้งงาน

2. มาตรา 200 ถึง 205 เป็นเรื่องความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม คือผู้ว่าคดี ผู้สืบสวนหรือผู้สอบสวนซึ่งช่วยมิให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหรือแก้งให้รับโทษหนักขึ้น การรับสินบนและการปล่อยให้ผู้ถูกคุมขังหลุดหนี

เจ้าพนักงานของไทยตาม มาตรา 9 จะต้องมีตำแหน่งหน้าที่โดยตรงตามความผิดเฉพาะที่ระบุและไม่ได้จำกัดสัญชาติไว้ จึงอาจไม่ใช่คนไทยก็ได้⁵¹ หากกระทำความผิดตามมาตรา 9 แล้วก็ดำเนินคดีในประเทศไทยได้ ส่วนบุคคลอื่นที่มีในเจ้าพนักงานหรือเป็นเจ้าพนักงานแต่ไม่มีตำแหน่งหน้าที่โดยตรงร่วมกระทำความผิดด้วย จะมีโทษฐานเป็นผู้สนับสนุนกระทำความผิด ไม่อยู่ในบังคับของ มาตรา 9 นี้

3.2.1.3 พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ.2495

การกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ได้แก่ การแทรกซึม โฆษณาชวนเชื่อ การปลุกระดม จารกรรม ก่อวินาศกรรม การใช้กำลังบังคับ หรือการกระทำอันใดเพื่อบ่อนทำลายความมั่นคงของชาติให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยจัดระเบียบสังคมขึ้นใหม่

พระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติว่า ผู้ใดกระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์⁵² เป็นสมาชิกหรือเป็นหัวหน้า ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่ขององค์กรอันเป็นคอมมิวนิสต์⁵³ กระทำการยุยง แนะนำ เชื้อมต่อน โฆษณาชวนเชื่อ มั่วสุม สมทบ ยินยอม ตกลงกับผู้อื่น หรือเตรียมการที่จะให้มีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ก็ดี หรือรู้ว่ามี หรือจะมีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ช่วยปกปิดมิได้ เอาความไปร้องเรียนขึ้นก็ดี มีความผิดและกำหนดโทษจำคุกไว้⁵⁴

การกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ หากมีคนไทยได้กระทำการตามพระราชบัญญัตินี้ในต่างประเทศหรือเป็นสมาชิกขององค์กรอันเป็นคอมมิวนิสต์ซึ่งตั้งอยู่ในต่างประเทศ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน⁵⁵

⁵¹ สุหานิต มั่นสุข. กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา, หน้า 105

⁵² พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495 มาตรา 4

⁵³ พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495 มาตรา 6

⁵⁴ พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495 มาตรา 5

⁵⁵ พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495 มาตรา 7

3.2.1.4 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ค.ศ. 2534

การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดถือเป็นภัยร้ายแรงแก่ประเทศไทย ประเทศไทยจึงได้ตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไม่ว่าผู้นั้นจะได้กระทำความผิด ณ ที่ใด โดยในหมวด 1 บททั่วไป มาตรา 5 บัญญัติว่า ผู้ใดกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แม้จะกระทำนอกราชอาณาจักร ผู้นั้นจะต้องรับโทษในราชอาณาจักร ถ้าปรากฏว่า

1. ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย หรือ
2. ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักรหรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ
3. ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าวและการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่การกระทำเกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักร และมีได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนี้ นอกจากประเทศไทยมีอำนาจดำเนินคดีในความผิดสำเร็จแล้วยังมีอำนาจดำเนินคดีเกี่ยวกับการสนับสนุนช่วยเหลือ พยายาม กระทำความผิด และสมคบกันกระทำความผิดด้วย⁵⁶

3.2.2 ความผิดที่ถือเอาลักษณะแห่งความผิดเป็นสำคัญ หรือหลักอำนาจลงโทษสากล

3.2.2.1 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 7 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดดังระบุไว้ต่อไปน้นอกราชอาณาจักร จะต้องรับโทษในราชอาณาจักร คือ

1. ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 107 ถึงมาตรา 129
2. ความผิดเกี่ยวกับการปลอมการแปลงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 240 ถึงมาตรา 249 มาตรา 254 มาตรา 256 มาตรา 257 และมาตรา 266 (3) และ (4)

⁵⁶ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 6, 7 และ 8

3. ความผิดฐานชิงทรัพย์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 339 และความผิดฐานปล้นทรัพย์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 340 ซึ่งได้กระทำในทะเลหลวง

ความผิดตามมาตรา 7 พิจารณาได้ดังนี้ คือ

อนุมาตรา (1) ของมาตรา 7 เป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงในราชอาณาจักรตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 107 ถึงมาตรา 129 โดยมาตรา 107 ถึงมาตรา 112 เป็นความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์มาตรา 113 ถึงมาตรา 118 เป็นความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักรและตามมาตรา 119 ถึงมาตรา 129 เป็นความผิดต่อความมั่นคงของรัฐนอกราชอาณาจักร ความผิดมาตรา 7(1) นี้ เป็นการที่รัฐใช้อำนาจป้องกันคนต่อกรกระทำอันกระทบกระเทือนต่อความคงอยู่แห่งชีวิตของรัฐ⁵⁷

อนุมาตรา (2) เป็นความผิดเกี่ยวกับการปลอมและแปลง ตามมาตรา 240 ถึงมาตรา 249 คือ ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและแปลงเงินตรา มาตรา 254 มาตรา 256 มาตรา 257 เป็นความผิดเกี่ยวกับการปลอมและแปลงแสตมป์ ซึ่งการปลอมเหล่านั้นก็เป็นความผิดที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของรัฐ⁵⁸

ส่วนอนุมาตรา (3) เป็นความผิดฐานชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ที่กระทำในทะเลหลวง

3.2.2.2 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด พ.ศ.2534 การกระทำอันเป็นโจรสลัด หมายถึง⁵⁹ (ก) ชีด หรือเข้าควบคุมเรือลำใด โดยใช้กำลังหรือโดยขู่เข็ญว่าจะกระทำอันตรายต่อเรือ หรือโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือโดยขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายต่อบุคคลในเรือนั้น

(ข) ทำลายเรือ ทำให้เกิดความเสียหายแก่เรือ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันน่าจะเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่เรือ

(ค) หน่วงเหนี่ยว กักขัง หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย หรือ

(ง) ชิงทรัพย์ หรือ ปล้นทรัพย์

⁵⁷ สุวานิต มั่นสุข, กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา, หน้า 105

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน

⁵⁹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด พ.ศ.2534 มาตรา 4

การกำหนดให้มีกฎหมายป้องกันปราบปรามโจรสลัด ถือเป็นมาตรการสำคัญของประเทศไทย นอกเหนือจากการกำหนดความผิดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดฐานชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ในทะเลหลวง⁶⁰ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษในราชอาณาจักร ประเทศไทยเป็นประเทศแรกในกลุ่มอาเซียนที่มีการออกกฎหมายป้องกันและปราบปรามโจรสลัด บังคับใช้ โดยมีรายละเอียดค่อนข้างชัดเจน รวมทั้งเป็นประเทศแรกที่ทำให้ความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศมาอย่างดีโดยตลอด⁶¹ ทั้งนี้ปัจจุบันสถิติการปล้นเรือเดินทะเลหรือความผิดโจรสลัดทั่วโลกเพิ่มสูงขึ้นถึง 85% ซึ่งส่วนใหญ่เกิดในเขตน่านน้ำเอเชียแปซิฟิก⁶² นอกราชอาณาจักรไทย ประเทศไทยเห็นว่าโจรสลัดเป็นปัญหาระหว่างประเทศที่กระทบความมั่นคงระหว่างประเทศในภูมิภาค⁶³ จำเป็นต้องนำมาตรการที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับโดยเฉียบขาด

ความผิดฐานกระทำการเป็นโจรสลัดอันจะต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้หมายความว่ารวมถึงผู้กระทำในฐานะผู้สนับสนุน⁶⁴ และพยายามกระทำความผิด⁶⁵ ด้วย

3.2.2.3 พระราชบัญญัติว่าด้วยการปฏิบัติต่ออากาศยานที่กระทำความผิดกฎหมาย พ.ศ.2519

ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นความผิดเกี่ยวกับอากาศยานได้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ หรือมีพฤติการณ์ที่อาจก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่ราชอาณาจักร หรือความมั่นคงของชาติหรือเป็นภัยต่อสาธารณสุข หรือมีการกระทำความผิดอื่นเกิดขึ้นในอากาศยาน ซึ่งผู้กระทำต้องรับโทษในราชอาณาจักร⁶⁶

⁶⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 7

⁶¹ พันตำรวจเอกสมเจตน์ มงคลหัตถี, “วิเคราะห์พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด พ.ศ.2534”, *วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 ธันวาคม 2537, หน้า 23

⁶² หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, ปีที่ 9 ฉบับที่ 266 เสาร์ที่ 10 กุมภาพันธ์ 2539, หน้า 26

⁶³ คำกล่าวปิดประชุมของ ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ รมช. กระทรวงการต่างประเทศ ตีพิมพ์ใน Thailand Foreign Affairs Newsletter ฉบับเดือนมีนาคม 1994 หน้า 12-14

⁶⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด พ.ศ.2534 มาตรา 26

⁶⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด พ.ศ.2534 มาตรา 27

⁶⁶ พระราชบัญญัติว่าด้วยการปฏิบัติต่ออากาศยานที่กระทำความผิดกฎหมาย พ.ศ.2519 มาตรา 4,6

3.2.2.4 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ.2521

ความผิดต่อการเดินอากาศตามพระราชบัญญัตินี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการขีดทำลาย ทำให้เสียหายใด ๆ แก่อากาศยาน สิ่งอำนวยความสะดวกและบุคคล เป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของอากาศยานในระหว่างการบิน⁶⁷ เรื่องความผิดต่อการเดินอากาศนี้ เป็นเรื่องทำนองเดียวกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 7 (3) ซึ่งเป็นความผิดสากล แต่ขณะร่างประมวลกฎหมายอาญายังไม่มีความผิดเช่นนี้ ต่อมาภายหลังประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยความผิดและการกระทำอื่น ๆ บางประการที่กระทำบนอากาศยาน ค.ศ.1963 ภาคีแห่งอนุสัญญาเพื่อการปราบปรามขีดทำลายอากาศยานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ค.ศ.1970 และภาคีแห่งอนุสัญญาเพื่อการปราบปรามการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายต่อความปลอดภัยของการบินพลเรือน ค.ศ.1971 และเพิ่มเติม ค.ศ.1983 ประเทศไทยในฐานะรัฐภาคีจึงต้องตรากฎหมายเพื่อให้การเป็นไปตามหลักสากลของอนุสัญญาดังกล่าว โดยบัญญัติให้ผู้ที่ได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินั้นนอกราชอาณาจักรจะต้องรับโทษในราชอาณาจักร⁶⁸ ด้วย

3.2.3 ความผิดที่กฎหมายให้ถือว่ากระทำในราชอาณาจักรหรือการขยายหลักดินแดน

ความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยที่ได้กระทำนอกราชอาณาจักร แต่กฎหมายให้ถือว่ากระทำในราชอาณาจักร ความผิดประเภทนี้โดยสภาพแล้วเป็นการกระทำนอกราชอาณาจักรแต่เนื่องจากมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับประเทศไทยในบางประการ กฎหมายจึงบัญญัติให้ถือว่ากระทำความผิดในราชอาณาจักร ซึ่งได้แก่ ความผิดตามมาตรา 4 วรรคสอง มาตรา 5 และมาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายอาญา⁶⁹ โดยกฎหมายไม่ได้ระบุว่าเป็นความผิดตามกฎหมายใดและบทมาตราใด ผู้กระทำความผิด

⁶⁷ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ.2521 มาตรา 5, 6, 6 ทวิ, 7 และ 8

⁶⁸ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ.2421 มาตรา 12

⁶⁹ มาตรา 4 วรรคสอง บัญญัติว่า การกระทำความผิดในเรือไทยหรืออากาศยานไทย ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด ให้ถือว่ากระทำความผิดในราชอาณาจักร

มาตรา 5 บัญญัติว่า ความผิดใดที่การกระทำแม้แต่ส่วนหนึ่งส่วนใดได้กระทำในราชอาณาจักรก็ดี ผลแห่งการกระทำเกิดในราชอาณาจักรโดยผู้กระทำประสงค์ให้ผลนั้นเกิดในราชอาณาจักรหรือโดยลักษณะแห่งการกระทำ ผลที่เกิดขึ้นนั้นควรเกิดในราชอาณาจักรหรือย่อมจะสังเกตเห็นได้ว่าผลนั้นจะเกิดในราชอาณาจักรก็ดี ให้ถือว่าความผิดนั้นได้กระทำในราชอาณาจักร

หรือผู้เสียหายเป็นคนไทยหรือเป็นคนต่างประเทศ หรือจะมีผู้ร้องขอให้ลงโทษหรือไม่ หากมีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดตรงตามที่กฎหมายบัญญัติแล้วจะต้องได้รับโทษในราชอาณาจักรตามกฎหมายไทย ซึ่งบัญญัติความผิดและกำหนดโทษไว้สำหรับการกระทำนั้น ๆ เสมือนหนึ่งเป็นการกระทำความผิดในราชอาณาจักรทุกประการ อันเป็นการขยายหลักดินแดนในการบังคับใช้กฎหมายที่มีโทษทางอาญาของประเทศไทยให้กว้างขึ้น

เมื่อได้ศึกษาถึงลักษณะและประเภทคดีอาญาที่กระทำนอกประเทศอันมีผลตามกฎหมายภายในทั้งของต่างประเทศ คือ อังกฤษ ญี่ปุ่น จีน และประเทศไทยแล้ว เห็นว่ามีข้อพิจารณาอยู่ 2 ประการ

1. ประเภทความผิดที่ผู้กระทำได้ก่อยังต่างประเทศในกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายภายในของประเทศต่าง ๆ จะมีลักษณะคล้ายคลึงใกล้เคียงกัน ซึ่งน่าจะเป็นเพราะการรับหรืออ้างอิงมาจาก

ในกรณีการเตรียมการ หรือพยายามกระทำการใดซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แม้การกระทำนั้นจะได้กระทำนอกราชอาณาจักร ถ้าหากการกระทำนั้นจะได้ตลอดไปจนถึงขั้นความผิดสำเร็จ ผลจะเกิดขึ้นในราชอาณาจักร ให้ถือว่าการเตรียมการหรือพยายามกระทำความผิดนั้นได้กระทำในราชอาณาจักร

มาตรา 6 บัญญัติว่า ความผิดใดที่ได้กระทำในราชอาณาจักร หรือที่ประมวลกฎหมายนี้ถือได้ว่ากระทำในราชอาณาจักร แม้การกระทำของผู้เป็นตัวการด้วยกัน ของผู้สนับสนุนหรือของผู้ใช้ให้กระทำความผิดนั้นจะได้กระทำนอกราชอาณาจักร ก็ให้ถือว่าตัวการผู้สนับสนุนหรือผู้ใช้ให้กระทำความผิดในราชอาณาจักร

มาตรา 11 บัญญัติว่า ผู้ใดกระทำความผิดในราชอาณาจักร หรือกระทำความผิดที่ประมวลกฎหมายนี้ถือได้ว่าได้กระทำในราชอาณาจักรถ้าผู้นั้นได้รับโทษสำหรับการกระทำนั้นตามคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศมาแล้วทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ศาลจะลงโทษให้น้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้ทั้งนี้โดยคำนึงถึงโทษที่ผู้นั้นได้รับมาแล้ว

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดในราชอาณาจักร หรือกระทำความผิดที่ประมวลกฎหมายนี้ถือได้ว่า ได้กระทำในราชอาณาจักร ได้ถูกฟ้องต่อศาลในต่างประเทศโดยรัฐบาลไทยร้องขอ ห้ามมิให้ลงโทษผู้นั้นในราชอาณาจักรเพราะการกระทำนั้นอีก ถ้า

- (1) ได้มีคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัวผู้นั้น หรือ
- (2) ศาลในต่างประเทศพิพากษาให้ลงโทษ และผู้นั้นได้พ้นโทษแล้ว

หลักกฎหมายระหว่างประเทศโดยอาศัยทฤษฎีอำนาจพิจารณาเฉพาะบุคคลและทฤษฎีการลงโทษโดยไม่จำกัดขอบเขตทั้งสิ้น

2. บรรดาความคิดนอกประเทศของอังกฤษ ญี่ปุ่น จีน ไม่มีกฎหมายให้ต้องมีบุคคลผู้เสียหายร้องขอให้ประเทศนั้นๆ นำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษก็สามารถดำเนินคดีกับบุคคลนั้นได้หากผู้นั้นเข้ามาในประเทศ ต่างกับของไทยที่รัฐบาลแห่งประเทศที่ความผิดเกิดหรือผู้ได้รับความเสียหายไม่ว่าเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าวต้องร้องขอให้ลงโทษ การกำหนดเงื่อนไขการดำเนินคดีเช่นนี้ของไทยมองได้ว่า การที่รัฐจะมีอำนาจเหนือบุคคลสัญชาติคนในทางบังคับหรือคุ้มครองให้ก็ต่อเมื่อบุคคลผู้เสียหายเรียกร้องให้รัฐเข้ามา ซึ่งบางครั้งอาจก่อให้เกิดความเสียหายด้านความเชื่อถือต่อระบบการยุติธรรมของไทยได้* แต่รัฐต่างประเทศอาจมองความผิดลักษณะนี้เป็นเรื่องสำคัญที่กระทบกระเทือนต่อรัฐ รัฐจึงควรต้องเข้ามาบังคับหรือคุ้มครองบุคคลสัญชาติของตนในทันที

ในการกำหนดความคิดที่กระทำนอกประเทศว่าจะต้องรับโทษภายในประเทศตามที่ได้ศึกษามานั้นเป็นเรื่องกฎหมายสารบัญญัติ อันเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงความผิดและกำหนดโทษผู้กระทำไว้ แต่การดำเนินการเพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้รับโทษเป็นเรื่องทางกฎหมายสบัญญัติซึ่งต่อไปจะได้พิจารณาว่าแต่ละประเทศมีวิธีการดำเนินคดีแตกต่างหรือเหมือนกับการดำเนินคดีอาญาทั่วไปหรือไม่อย่างไร

3.8 หลักทั่วไปในการดำเนินคดีอาญาที่กระทำนอกประเทศของต่างประเทศ

ในการศึกษาถึงวิธีการดำเนินคดีความผิดที่กระทำนอกประเทศของต่างประเทศนี้ จำเป็นต้องศึกษาย้อนถึงการดำเนินคดีอาญาทั่วไปของต่างประเทศก่อนว่ามีอยู่อย่างไร ซึ่งขอแยกพิจารณาเป็น 3 ประเทศ ตามระบบกฎหมายเช่นเดิม ดังนี้

* ดู คำพิพากษาฎีกาที่ 6516/2517 ที่ว่า ความผิดฐานปล้นทรัพย์และฆ่าผู้อื่นเกิดขึ้นในทะเลหลวงนอกราชอาณาจักร ศาลไทยจะลงโทษผู้กระทำผิดที่เป็นคนไทยในข้อหาความผิดต่อชีวิต ตามมาตรา 8 (4) ได้ก็ต่อเมื่อผู้เสียหายได้ร้องขอลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 8 (ก) เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ตายซึ่งถือว่าเป็นผู้เสียหายคือใคร และไม่ปรากฏว่าจะมีผู้ใดซึ่งสามารถจัดการแทนผู้ตายได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5(2) ดำเนินการร้องขอให้ศาลไทยลงโทษ จึงลงโทษจำเลยฐานฆ่าผู้อื่นไม่ได้

ประเทศอังกฤษ

ปัจจุบันการดำเนินคดีอาญาทั่วไปของอังกฤษเป็นหน้าที่ของหน่วยราชการ* ตำรวจและ CPS ปกติตำรวจเป็นผู้ทำหน้าที่สอบสวนแต่อยู่ในความควบคุมของ CPS ที่จะพิจารณาตั้งฟ้อง-ไม่ฟ้องต่อศาลโดยมีศาลหลายระดับแล้วแต่ระดับความรวดเร็วในการพิจารณาคดีและความร้ายแรงแห่งคดี ซึ่งแบ่งได้เป็น⁷⁰

1. ศาล Magistrate เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่มีอัตราโทษเบา
2. ศาล Quarter Sessions เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั่วไป
3. ศาล Assizes เป็นศาลอาญาที่ประกอบด้วยผู้พิพากษาที่มาจากศาลสูง มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีสำคัญ ๆ เช่น ความผิดฐานกบฏ, ฐานประทุษร้ายต่อชีวิต ฯลฯ

4. Queen's Bench Division (of the high court of justice) ทำหน้าที่เป็นศาลอุทธรณ์ แต่บางกรณีจะทำหน้าที่เป็นศาลชั้นต้น ซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีบางเรื่อง

การดำเนินคดีความผิดที่กระทำนอกประเทศของอังกฤษเท่าที่ผู้เขียนได้ศึกษามาพบว่า มิได้มีข้อบัญญัติหรือกฎหมายให้มีหน่วยงานหรือองค์กรใดรับผิดชอบโดยเฉพาะแต่อย่างใด คงมีแต่ความคิดที่ได้กระทำบนเรือของอังกฤษหรือในทะเลหลวง ให้เป็นอำนาจหน้าที่การดำเนินคดีของกระทรวงทหารเรือ⁷¹ ดังนั้น ในการดำเนินคดีอาญา เช่นการสอบสวน, ฟ้องร้องคดี ความผิดที่กระทำนอกประเทศของอังกฤษจึงอาจกล่าวได้ว่า มีรูปแบบเช่นเดียวกับการดำเนินคดีอาญาทั่วไป คือ อยู่ในความรับผิดชอบของตำรวจและ CPS นั่นเอง

ประเทศญี่ปุ่น

ผู้มีอำนาจดำเนินคดีอาญาของญี่ปุ่น คือ พนักงานอัยการ ถือเป็นผู้รับผิดชอบการสืบสวนสอบสวนและฟ้องร้องคดีโดยมีตำรวจเป็นผู้ช่วยเหลือ** แต่ในบางกรณีจะมีเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจสอบสวนดำเนินคดีพิเศษ เช่น เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานความปลอดภัยทางทะเล ซึ่งสังกัดกระทรวงคมนาคม มี

* เช่นกระทรวงแรงงาน กระทรวงสิ่งแวดล้อม กรมศุลกากร ฯลฯ เฉพาะในความคิดอาญาที่เกี่ยวข้องกับส่วนราชการนั้น ๆ (ดู วิทยานิพนธ์ หน้า 13)

⁷⁰ คณิง ภาไชย. วิทยุพิจารณาคดีอาญาตามกฎหมายอังกฤษ, หน้า 9

⁷¹ Halsbury's Laws of England, p.54

** ดูวิทยานิพนธ์ บทที่ 2 หน้า 24

อำนาจเป็นตำรวจตามกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาซึ่งความผิดเกิดขึ้นในทะเล⁷² ภายหลังจากการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว อัยการก็จะนำคดีฟ้องต่อศาลแขวงหรือศาลชั้นต้นประจำเขตแล้วแต่กรณี

สำหรับการดำเนินคดีความผิดที่กระทำนอกประเทศ ญี่ปุ่นได้บัญญัติขอบเขตการใช้กฎหมายอาญาที่มีอำนาจลงโทษการกระทำความผิดนอกประเทศไว้ในประเทศอย่างชัดเจน⁷³ แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่นมิได้บัญญัติเรื่องผู้มีอำนาจสอบสวนในคดีความผิดลักษณะดังกล่าวไว้⁷⁴ ดังนั้น น่าจะพิจารณาได้ว่า ตำรวจและอัยการคงมีหน้าที่สืบสวนสอบสวนในคดีประเภทนี้เช่นเดียวกับคดีอาญาทั่วไป

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไปกับการดำเนินคดีความผิดนอกประเทศของจีนมิได้แยกวิธีดำเนินคดีต่างหากจากกัน จึงมีความเห็นว่า ผู้มีอำนาจดำเนินการสืบสวนสอบสวน คือ เจ้าหน้าที่หน่วยรักษาความสงบสาธารณะ และอัยการประชาชน โดยมีอัยการเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวนและฟ้องคดีต่อศาลประชาชน*

ผู้เขียนเห็นว่า วิธีการดำเนินคดีความผิดที่เกิดขึ้นนอกประเทศของทุกประเทศน่าจะเป็นเรื่องของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งโดยหลักของแต่ละประเทศกำหนดให้ใช้ได้ในพื้นที่ดินแดนของตนเท่านั้น ไม่อาจก้าวล่วงไปใช้ถ้าอำนาจอธิปไตยของดินแดนต่างประเทศได้ การดำเนินคดีความผิดจึงกระทำได้ต่อเมื่อผู้กระทำความผิดได้เข้ามาภายในประเทศของคนเท่านั้น ต่อไปจะได้พิจารณาถึงลักษณะคดีและการดำเนินคดีความผิดประเภทนี้ของไทยว่ามีอย่างไร

3.4 หลักทั่วไปในการดำเนินคดีอาญาที่ได้กระทำนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายไทย

แต่เดิมการดำเนินคดีที่ได้กระทำนอกราชอาณาจักรก่อน พ.ศ.2478 เป็นไปตามข้อบังคับว่าด้วยหน้าที่อัยการหัวเมือง พระพุทธศักราช 2459 ว่าด้วยการฟ้องคดีข้อ 4 เมื่อใดความผิดซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 10 แห่งประมวลอาญาได้เกิดขึ้นในเมืองต่างประเทศ การว่าคดีนั้นย่อมเป็นหน้าที่ของ

⁷² กฎหมายหน่วยงานความปลอดภัยทางทะเล มาตรา 31

⁷³ The Penal Code of Japan Article 1-4

⁷⁴ Masanori Tsunode, Hanzai No Kokuzaika To Sousa, Juristo, Keijisoshouhou No Souten (Shinpan), Houritsugako No Souten Shirizuru 6, p.98-99

* ลูวิทยานิพนธ์ บทที่ 2 หน้า 31

อัยการตำบลซึ่งจำเลยถูกจับ หรืออัยการแห่งตำบลซึ่งกองตำรวจต่างประเทศได้พาผู้ต้องหาเข้ามาในเขต เพราะฉะนั้นถ้าอัยการผู้ได้รับสำนวนเป็นอัยการในจังหวัด หรือตำบลอื่นเห็นว่าการว่าคดีนั้นมีใช่เป็นหน้าที่คนไหน ให้อัยการนำสำนวนนั้นขึ้นเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด ขอให้ส่งคดีนั้นคืนไปยังอัยการผู้มีหน้าที่* ต่อมาเมื่อได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปีพ.ศ.2478 แล้ว การดำเนินคดีนอกราชอาณาจักรเป็นไปตามมาตรา 20 ที่บัญญัติว่า “ถ้าความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรไทยให้อัยการสูงสุด** หรือผู้รักษาการแทน*** เป็นพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบ หรือจะมอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานสอบสวนคนใดก็ได้

ในกรณีจำเป็น พนักงานสอบสวนต่อไปนี้ มีอำนาจสอบสวนในระหว่างรอคำสั่งจากอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทน

* เข้าใจว่าในยุคนั้น คดีความผิดนอกราชอาณาจักรมักจะเป็นคดีความเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกิดตามชายแดนเท่านั้น กฎหมายจึงบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของอัยการท้องถิ่นนั้น ๆ พ้องคดีเช่นอย่างคดีธรรมดาทั่วไป

** เดิมเคยใช้ว่า ถ้าความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายสยาม ได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรสยาม ให้อธิบดีกรมอัยการ....

*** คำว่า “รักษาการแทน” เดิมเมื่อแรกใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เรื่องการมอบอำนาจปฏิบัติราชการยังมีปัญหาอยู่ จึงระบุเรื่องผู้รักษาการแทนไว้ให้ชัด (ดู รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 80-20/2521 วันอังคารที่ 20 มิถุนายน 2521 และครั้งที่ 967-25/2528 วันพุธที่ 14 สิงหาคม 2528) แต่ปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 กำหนดเรื่องการปฏิบัติราชการแทนในหมวด 5 มาตรา 38 ให้ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการนั้น อาจมอบหมายอำนาจให้ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นปฏิบัติราชการได้ และหมวด 6 เรื่องการรักษาการแทน มาตรา 43 วรรคสาม และมาตรา 46 ซึ่งเทียบเคียงได้ว่า ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งอัยการสูงสุดหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองอัยการสูงสุดเป็นผู้รักษาราชการแทน และมาตรา 48 ให้ผู้รักษาราชการแทนตามความในพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ซึ่งตนแทน ผู้เขียนเห็นว่า คำว่า “รักษาการแทน” ในมาตรา 20 น่าจะหมายถึง การรักษาการแทนมิใช่เป็นเรื่องปฏิบัติราชการแทน การระบุถ้อยคำ “ผู้รักษาการแทน” ในมาตรา 20 เห็นว่าไม่จำเป็น เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารราชการ กรณีหัวหน้าไม่มีหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ซึ่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 ดังกล่าวข้างต้นถึงวิธีปฏิบัติไว้อยู่แล้ว

- (1) พนักงานสอบสวน ซึ่งผู้ต้องหาถูกจับในเขตอำนาจ
- (2) พนักงานสอบสวน ซึ่งรัฐบาลประเทศอื่นหรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายได้ร้องฟ้องให้ทำโทษผู้ต้องหา”

ตามหลักการสอบสวนคดีความผิดที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรไม่ว่าจะเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 7, 8 และมาตรา 9 หรือความผิดนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายพิเศษ อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ สำหรับความผิดที่กระทำนอกราชอาณาจักร แต่กฎหมายให้ถือว่ากระทำในราชอาณาจักร หรือการขยายหลักดินแดน เดิมอธิบดีกรมอัยการเคยถือหลักตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 4 วรรคสอง ที่ว่า “การกระทำความผิดในเรือไทย หรือ อากาศยานไทย ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด ให้ถือว่ากระทำความผิดในราชอาณาจักร เมื่อคดีเกิดขึ้นในเรือไทยแม้อยู่ในน่านน้ำสากล ถือว่าความผิดนี้ได้เกิดขึ้นในราชอาณาจักร อธิบดีกรมอัยการจึงไม่ใช่พนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบ แต่ปัจจุบันอธิบดีกรมอัยการ (อัยการสูงสุด) ได้เปลี่ยนแปลงหลักการใหม่โดยเห็นว่า บทบัญญัติ มาตรา 20 ที่ให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเป็นพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติว่าด้วยตัวบุคคลผู้มีอำนาจสอบสวนต่างจากมาตรา 4 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายสารบัญญัติว่าด้วยประเภทคดีที่จะต้องรับโทษตามกฎหมายไทยเพิ่มเติมขึ้นใหม่ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ดังนั้น ในการแปลความจึงจะนำบทบัญญัติทั้งสองนี้มาเป็นข้อยกเว้นซึ่งกันและกันหาได้ไม่ หากข้อเท็จจริงในคดีใดได้ความว่าความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร แม้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 4 วรรคสอง ให้ถือว่าเป็นการกระทำในราชอาณาจักร ก็ยังคงถือว่าอยู่ในอำนาจอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนที่จะรับผิดชอบในการสอบสวนหรือจะมอบหมายหน้าที่ให้แก่พนักงานสอบสวนคนใดก็ได้ เพราะตามพุดินัยเป็นความผิดที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรตามความเป็นจริง

อนึ่ง หากจะแปลความในทางตรงกันข้ามว่า กรณีดังกล่าวมิใช่กรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20 แล้ว ก็อาจเกิดปัญหาข้อขัดข้องในทางปฏิบัติเกี่ยวกับตัวบุคคลผู้ที่จะรับผิดชอบในการสอบสวนขึ้นได้⁷⁵

ส่วนความผิดที่การกระทำแม้แต่ส่วนหนึ่งส่วนใดได้กระทำในราชอาณาจักร ผลแห่งการกระทำเกิดหรือควรเกิดในราชอาณาจักร โดยผู้กระทำประสงค์หรือยอมเล็งเห็นผลให้เกิดในราช

⁷⁵ “ขออนุมัติสอบสวนความผิดนอกราชอาณาจักร” อัยการนิเทศ, เล่ม 42 ฉบับที่ 2 พ.ศ.2523, หน้า 10

อาญาจักร และการเตรียมการหรือพยายามกระทำนอกราชอาณาจักรซึ่งผลจะเกิดขึ้นในราชอาณาจักร ตามมาตรา 5 และความคิดที่ประมวลกฎหมายนี้ถือว่ากระทำในราชอาณาจักรแต่ตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ผู้นอกราชอาณาจักร มาตรา 6 หากพิจารณาในเหตุผลเดียวกับมาตรา 4 วรรคสองข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า ความคิดใดตามความเป็นจริง หากได้มีการกระทำบางส่วนเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรมีการเตรียมการหรือพยายามผู้นอกราชอาณาจักร หรือมีตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนในการกระทำผิดผู้นอกราชอาณาจักร ควรต้องถือว่าความคิดนั้นส่วนหนึ่งได้กระทำนอกราชอาณาจักรด้วย เพราะอาจเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้น จึงควรให้อัยการสูงสุดเป็นพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบ*

อำนาจรับผิดชอบการสอบสวนคดีความผิดนอกราชอาณาจักรของอัยการสูงสุดนั้น อัยการสูงสุดอาจมอบหมายหน้าที่สอบสวนนั้นให้พนักงานสอบสวนคนใดก็ได้ แต่อัยการสูงสุดจะมอบหมายหรือดำเนินการสอบสวนด้วยตนเองก็ได้ ส่วนในวรรคสองที่บัญญัติให้พนักงานสอบสวนซึ่งผู้ต้องหาถูกจับในเขตอำนาจหรือซึ่งรัฐบาลประเทศอื่นหรือบุคคลที่ได้รับความเสียหาย ได้ร้องฟ้องให้ทำโทษผู้ต้องหาให้อำนาจสอบสวนก็เป็นเรื่องให้มีอำนาจสอบสวนในกรณีจำเป็นระหว่างรอคำสั่งมอบหมายให้สอบสวนของอัยการสูงสุดเท่านั้นให้มีอำนาจหน้าที่อย่างพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ เช่นอย่างคดีอาญาทั่วไป อย่างไรก็ตามเมื่อตำรวจหากได้รับมอบหมายให้สอบสวนได้ทำการสอบสวนสรุปสำนวนเสร็จสิ้นแล้วก็จะส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการยื่นฟ้องต่อศาลเหมือนเช่นคดีอาญาทั่ว ๆ ไป

* เมื่อพิจารณาตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1586/2526 ที่ว่าจำเลยกับพวกบังคับหน่วงหนี้ยผู้เสียหายชวามาเลเซียเพื่อเรียกค่าไถ่ และบังคับผู้เสียหายให้ขับรถไปส่งยังชายแดนไทย ซึ่งน่าจะเชื่อว่าจะได้ควบคุมตัวผู้เสียหายเข้าไปในเขตแดนไทยด้วยเพราะภูมิถิ่นนาของจำเลยกับพวกอยู่ในราชอาณาจักร จึงเป็นความคิดต่อเนื่องทั้งในและนอกราชอาณาจักร พนักงานสอบสวนซึ่งจับจำเลยจึงมีอำนาจสอบสวนดำเนินคดีกับจำเลยได้ ด้วยความเคารพในคำพิพากษาศาลฎีกานี้ ผู้เขียนเห็นว่าเมื่อความคิดส่วนหนึ่งส่วนใดได้กระทำนอกราชอาณาจักร พนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบคืออัยการสูงสุดแต่อาจมอบหมายหน้าที่สอบสวนให้พนักงานสอบสวนทำการแทนได้ ในคดีนี้ไม่ปรากฏว่ามีการแจ้งให้อัยการสูงสุด (อธิบดีกรมอัยการ ในขณะนั้น) ทราบและมีการมอบหมายการสอบสวน ดังนั้นการสอบสวนย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งอำนาจสอบสวนถือเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลยกขึ้นพิจารณาเองได้

แม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยจะได้บัญญัติหลักทั่วไปในการ
ดำเนินคดีนอกราชอาณาจักรไว้เช่นนี้ แต่ในทางปฏิบัติยังการสูงสุดไม่เคยดำเนินการในฐานะพนักงาน
สอบสวนที่รับผิดชอบด้วยตนเอง หรือเข้าไปมีส่วนกำกับดูแลควบคุมการสอบสวนในคดีประเภทนี้แต่
อย่างใด คงมอบหมายหน้าที่สอบสวนให้ตำรวจเป็นพนักงานสอบสวนผู้ปฏิบัติเสมอ ซึ่งจะได้ทำการ
ศึกษาวิเคราะห์ในบทต่อไปถึงบทบาท การตรวจสอบควบคุมการสอบสวน การมอบหมายและผล
ทางกฎหมายกรณียังการสูงสุดจะเข้าดำเนินการสอบสวนด้วยตนเอง